

RIKSDAGENS
GRUNDLAGSUTSKOTT

Helsingfors
den 24 mars 1992
Utlåtande nr 3

Till Trafikutskottet

Trafikutskottet har genom en den 27 februari 1992 daterad skrivelse begärt utlåtande av grundlagsutskottet om regeringens proposition nr 227/1991 rd med förslag till ändring av lagstiftningen om telekommunikation. Begäran om utlåtande avser till den del ärendet gäller grundlagsutskottets behörighetsområde frågan om lagstiftningsordningen för stadgandena om tystnadsplikt i 29 § i propositionens första lagförslag.

Utskottet har hört tf. avdelningschefen Vesa Palonen vid trafikministeriet, lagstiftningsrådet Ilkka Rautio vid justitieministeriet, professorn Mikael Hidén, professorn Antero Jyräki och professorn Ilkka Saraviita.

Efter att ha behandlat ärendet från statsförfattningsrättslig synpunkt anför grundlagsutskottet vördsamt följande.

Regeringens proposition

Enligt 29 § i det första lagförslaget har polisen rätt att av en teleinrättning få behövliga identifieringsuppgifter som gäller en teleföbindelse när det är fråga om ett grovt brott. Rätten skall inte gälla telefonavlyssning eller andra uppgifter om innehållet i telekommunikation.

Lagförslaget bör enligt ingressen behandlas i vanlig lagstiftningsordning.

Utskottets ställningstaganden

Det första lagförslagens 29 § måste bedömas utgående från 12 § regeringsformen, enligt vilken brev-, telegraf- och telefonhemligheten är okränkbar, om undantag inte har stadgats i lag. Trots förbehållet om stadganden i en lag i regeringsformen bör grundlagsskyddet för telefonhemligheten anses vara sådan att det inte är möjligt att genom en vanlig lag fritt stifta om några som helst undantag från telefonhemlighe-

ten, utan undantagen bör på något sätt vara avgränsade i förhållande till den såsom huvudregel rådande telefonhemligheten.

Rätten för polisen att få identifieringsuppgifter som gäller en teleföbindelse berör ostridigt den i regeringsformen tryggade telefonhemligheten. Det är emellertid fråga om ett ingrepp som är rätt litet jämfört med telefonhemlighetens centrala innebörd, nämligen att hemlighålla själva samtalets innehåll. Ett ingrepp i telefonhemligheten i form av att identifieringsuppgifter ges ut kan redan i sig anses vara ett avgränsat avsteg från det aktuella stadgandet om grundläggande rättigheter i regeringsformen.

Enligt gällande lag, som utan grundlagsutskottets medverkan har tillkommit i vanlig lagstiftningsordning, kan polisen få identifieringsuppgifter för utredning av sådan "telefonterror" som kriminaliseras i 24 kap. 3 a § strafflagen. I lagförslaget utvidgas ingreppet i telefonhemligheten till att generellt gälla utredning av allvarliga brott för vilka straffpåföljden inte är lindrigare än fängelse i ett år. Ett ingrepp i telefonhemligheten skulle således vara möjligt när ett viktigt och godtagbart samhällsintresse kräver det, vilket i lagstiftningspraxis har betraktats såsom en förutsättning för ett tillåtet ingrepp (jmf GrUU 4/1986 rd). Lagförslaget kan enligt utskottets åsikt sålunda utan hinder av dess 29 § behandlas i vanlig lagstiftningsordning.

Enligt utskottets åsikt lämnar emellertid 29 § en mängd frågor obesvarade som det vore på sin plats att precisera i lagen med tanke på rättssäkerheten och också den mer allmänna aspekten att den föreslagna regleringen till sin karaktär kringskar skyddet för medborgarnas grundläggande rättigheter. Frågor som bör preciseras är t.ex. vem som fattar beslut om att identifieringsuppgifter skall inhämtas, hur länge identifieringsuppgifterna står till polisens förfogande och vad som sker med uppgifterna efter undersökningen. Utskottet konstaterar ytterligare att stadganden av den typ som föreslås om polisens

befogenheter vid brottsundersökning lagsystematiskt sett hör hemma i tvångsmedelslagen och att det inte vore ändamålsenligt att ta in dem i speciallagstiftningen om telekommunikation.

Med stöd av det ovan sagda anför grundlagsutskottet vördsamt

att det första lagförslaget utan hinder av 29 § kan behandlas i den ordning som 66 § riksdagsordningen föreskriver.

I den avgörande behandlingen deltog ordföranden Zyskowitz, vice ordföranden Alho samt medlemmarna Jäätteenmäki, Kaarilahti, Kek-

konen, Laine, M. Laukkanen, J. Leppänen, Moilanen, Nikula, Varpasuo, Vistbacka, Vähänäkki och Väistö.